

220-asis TVS „Nefinansiniai įsipareigojimai“

200-asis TVS Verslas ir verslo interesai	210-asis TVS Nematerialusis turtas	220-asis TVS Nefinansiniai įsipareigojimai	230-asis TVS Atsargos	300-asis TVS Įranga, įrenginiai ir infrastruktūra	400-asis TVS Teisės į nekilnojamąjį turtą	410-asis TVS Plėtrai skirtas turtas	500-asis TVS Finansinės priemonės
---	---------------------------------------	---	--------------------------	--	--	--	--------------------------------------

Turinys	Skirsnis
Apžvalga	10
Įvadas	20
Vertės pagrindai	30
Vertinimo požiūriai ir metodai	40
Rinkos požiūris	50
Pajamų požiūris	60
Išlaidų požiūris	70
Specialūs klausimai, susiję su nefinansiniais įsipareigojimais	80
Nefinansinių įsipareigojimų diskonto normos	90
Pinigų srautų ir rizikos maržų nustatymas	100
Perdavimų apribojimai	110
Mokesčiai	120

10. Apžvalga

- 10.01 Nefinansiniams *įsipareigojimams* ir su nefinansinių *įsipareigojimų* elementais *vertinimui* atlikti taikomi Bendrųjų standartų principai. Šiame standarte yra papildomų reikalavimų, taikomų atlikti nefinansinių *įsipareigojimų vertinimą*.
- 10.02 Jei vertinant nefinansinius *įsipareigojimus diskonto normų* ir rizikos maržų nustatymui taikant 103-ojo TVS „Vertinimo požiūriai“ (žr. priedo A20.29–20.40) nuostatos prieštarauja šio 220-ojo TVS „Nefinansiniai įsipareigojimai“ nuostatoms, *vertintojas privalo* vadovautis šio standarto 90 ir 100 skirsniais.

20. Įvadas

- 20.01 Taikant 220-ąjį TVS „Nefinansiniai įsipareigojimai“ nefinansiniai *įsipareigojimai* yra suprantami kaip *įsipareigojimai* įvykdyti nepiniginę prievolę pateikiant prekes ar paslaugas.
- 20.02 Neišsamus *įsipareigojimų*, kuriuos įvykdyti iš dalies ar visiškai gali prireikti nepiniginio įvykdymo ir kuriems gali būti taikomas 220-asis TVS „Nefinansiniai įsipareigojimai“, sąrašas apima:
- atidėtų pajamų ar sutartinius įsipareigojimus,
 - garantijas,
 - aplinkosauginius įsipareigojimus,
 - įpareigojimus užbaigus eksploatuoti (angl. „retirement“) *turtą*,
 - tam tikrus neapibrėžtojo atlygio įpareigojimus,
 - lojalumo programas,
 - galimus bylinėjimosi įpareigojimus ir nenumatytus atvejus,
 - tam tikras kompensacijas ir garantijas.
- 20.03 Nors už tam tikrus neapibrėžtojo atlygio įsipareigojimus gali reikėti įvykdyti nepiniginę prievolę, tokiems *įsipareigojimams* 220-asis TVS „Nefinansiniai įsipareigojimai“ netaikomas.
- 20.04 Šalis, prisiimdama tam tikrą nefinansinį *įsipareigojimą*, paprastai siekia pelno maržos už jo įvykdymą, kad būtų kompensuotos įdedamos pastangos ir prisiimta rizika už prekių pristatymą ar paslaugų suteikimą.

- 20.05 Paprastai finansinių *įsipareigojimų* vienintelė įvykdymo prievolė yra piniginis apmokėjimas ir jiems įvykdyti nereikia jokių papildomų kompensacijų. Kadangi piniginis įvykdymas yra vienintelė finansinių įsipareigojimų vykdymo sąlyga, todėl turto-įsipareigojimų simetrija dažniausiai leidžia *vertintojui* įvertinti vertinamą finansinį *įsipareigojimą* taikant turto sistemą.
- 20.06 Turto-įsipareigojimų simetrija paprastai nefinansiniams *įsipareigojimams* neegzistuoja dėl įvykdymo prievolės pateikti prekes ir paslaugas, kad būtų įvykdytas *įsipareigojimas* ir dėl reikalingo papildomo kompensavimo už tokias pastangas. Todėl nefinansiniai *įsipareigojimai* dažniausiai vertinami taikant *įsipareigojimų* sistemą, pagal kurią nereikalaujama, kad kita šalis pripažintų ar įvertintų atitinkamą *turtą*.
- 20.07 Tais atvejais, kai sandorio šalys pripažįsta atitinkamą *turtą*, *vertintojas privalo* nustatyti, ar esant aplinkybėms, atitinkančioms *vertės pagrindą*, *vertė* atspindėtų turto ir įsipareigojimų simetriją. Tam tikri *vertės pagrindai*, kuriuos nustato ne TVST, o kitos institucijos (organizacijos), esant tam tikroms aplinkybėms reikalauja ypatingo apsvaistymo ir suderinimo su atitinkamu *turtu*. *Vertintojas privalo* suprasti ir vadovautis *vertės nustatymo dieną* galiojančia *teisės sistema*, reglamentais, teismų praktika ir kitomis aiškinamosiomis gairėmis, susijusiomis su tais *verčių pagrindais*, (žr. 200-ojo TVS „Verslas ir verslo interesai“ 30.02 paragrafą).

Retų atvejų, kai *vertintojas turėtų* atlikti atitinkamą *turto* vertės suderinimą (angl. – „reconcile“), pavyzdžiai:

- nefinansiniai *įsipareigojimai* dažnai nėra siejami su atitinkamu *turtu*, kurį pripažįsta kita šalis (pvz., aplinkosauginė atsakomybė) arba jie gali būti perleidžiami tik kartu su kitu *turtu* (pvz., automobilis perduodamas tik kartu su jo garantija),
 - nefinansinius *įsipareigojimus* atitinkantis *turtas* gali priklausyti daugybei šalių, kurių praktiškai neįmanoma nustatyti ir suderinti turto vertes,
 - nefinansinio *turto* ir *įsipareigojimų* rinka dažnai yra labai nelikvidi, todėl gaunama asimetrinė informacija, atsiranda dideli pasiūlos ir paklausos skirtumai bei turto ir įsipareigojimų asimetrija.
- 20.08 Dalyviai, kurie dažniausiai sudaro vertinamo objekto – nefinansinio *įsipareigojimo* sandorius, gali būti palyginimui netinkamos įmonės ir vertinamą nefinansinį *įsipareigojimą* turinčios įmonės konkurentai. Tokių dalyvių pavyzdžiai yra draudimo bendrovės, trečiųjų šalių garantijų suteikėjai ir kiti. *Vertintojas turėtų* atsižvelgti, ar rinka arba jos dalyviai veikia toje pačioje ūkio šakoje, kurioje veikia vertinamą nefinansinį *įsipareigojimą* valdanti įmonė.
- 20.09 Nefinansinio *įsipareigojimo vertinimas* atliekamas įvairiam *numatomam panaudojimui*. *Vertintojas privalo* suprasti *vertinimo numatomą panaudojimą* ir tai, ar nefinansiniai *įsipareigojimai turėtų* būti vertinami atskirai ar kartu su kitu *turtu*.
- Toliau pateiktas neišsamus aplinkybių, kurios paprastai apima nefinansinio *įsipareigojimo* elemento *vertinimą*, pavyzdžių sąrašas:
- finansinės atskaitomybės tikslais nefinansinių *įsipareigojimų vertinimas* dažnai reikalingas verslo jungimo apskaitai, *turto* įsigijimui ir pardavimui bei nuvertėjimo analizei,
 - mokesčių atskaitomybės tikslais nefinansinių *įsipareigojimų vertinimas* dažnai reikalingas sandorių kainodarai analizuoti, nekilnojamojo turto ir dovanų mokesčiams planuoti ir ataskaitoms rengti bei pagal *vertę (ad valorem)* apmokestinimo analizei,
 - nefinansiniai *įsipareigojimai gali būti* teismo bylinėjimosi objektu, todėl tam tikroms aplinkybėmis reikalingas *vertinimas*,
 - nefinansinių *įsipareigojimų vertinimas* reikalingas kaip dalis bendrųjų konsultacijų, skolinimo su užstatu ir sandorių sudarymo parengimo tikslais.

30. Vertės pagrindai

- 30.01 Vadovaujantis 102-uoju TVS „Vertės pagrindai“, vertindamas nefinansinius *įsipareigojimus* *vertintojas privalo* pasirinkti tinkamą (-us) *vertės pagrindą (-us)*.
- 30.02 Dažnai nefinansinio *įsipareigojimo vertinimas* atliekamas taikant ne TVST, bet kitų institucijų (organizacijų) apibrėžtus *vertės pagrindus* (kai kurie pavyzdžiai paminėti 102-ajame TVS „Vertės pagrindai“) ir *vertintojas privalo* suprasti ir laikytis *vertės nustatymo dieną* galiojančių teisės aktų,

reglamentų, teismų praktikos ir kitų aiškinamųjų gairių nustatytų reikalavimų, susijusių su tais vertės pagrindais (žr. 200-ojo TVS „Verslas ir verslo interesai“ 30.02 p.).

40. Vertinimo požūriai ir metodai

- 40.01 Nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* atlikti gali būti taikomi trijų vertinimo požūrių (rinkos, pajamų ir išlaidų), aprašytų 103-ajame TVS „Vertinimo požūriai“, elementai. Šio standarto 50–70 skirsniuose aprašytuose metoduose gali būti daugiau nei vieno požūrio elementų. Todėl, jei *vertintojui* būtina priskirti metodą vienam iš trijų požūrių, *vertintojas turėtų* tai apsvarstyti bei priimti sprendimą nebūtinai vadovaudamasis toliau pateiktu klasifikavimu.
- 40.02 Rinkdamasis požūrį ir metodą, be šio standarto reikalavimų, *vertintojas privalo* vadovautis ir 103-ojo TVS „Vertinimo požūriai“, įskaitant 10.04 paragrafą, reikalavimais.

50. Rinkos požūris

- 50.01 Nefinansinio *įsipareigojimo vertė* rinkos požūriu yra nustatoma atsižvelgiant į rinkos aktyvumą (pavyzdžiui, identišku ar panašiu nefinansinių *įsipareigojimų* sandorius).
- 50.02 Su nefinansiniais *įsipareigojimais* susiję sandoriai dažnai apima ir kitą *turtą*, tokie kaip verslo junginiai, apimantys *materialų* ir *nematerialų* turtą.
- 50.03 Nors vien tik nefinansinių *įsipareigojimų* sandorių pasitaiko itin retai, *vertintojas turėtų* apsvarstyti atitinkamas rinką pagrįstas vertės indikacijas. Nors tokios rinką pagrįstos indikacijos gali nepateikti pakankamos informacijos, kad būtų galima taikyti rinkos požūrį, tačiau taikant kitus požūrius pirmumas *turėtų* būti teikiamas būtent rinką pagrįstų *pradinių duomenų* naudojimui.
- 50.04 Neišsamus rinkos indikacijų *vertei* sąrašas:
- trečiųjų šalių kainodara siekiant vertinamam nefinansiniam *įsipareigojimui* rasti identiškus ar panašius produktus, (pvz., atidėtosios pajamos);
 - trečiųjų šalių išleistų garantijų identiškiems ar panašioms *įsipareigojimams*, kainodara,
 - skelbiamos dalyvių nustatytos pinigų sumos už tam tikrus lojalumo skatinimo prievoles,
 - neapibrėžtos vertės teisių (angl. „contingent value rights“; CVRs) prekybos kainos su panašumais į vertinamus nefinansinius *įsipareigojimus* (pvz., neapibrėžtasis atlygis),
 - prieinamos investicinių fondų, investuojančių į nefinansinius *įsipareigojimus* (pvz., teisminių ginčų finansavimas), grąžos normos.
- 50.01 Norėdamas nustatyti, ar reikia taikyti rinkos požūrį nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* atlikti, *vertintojas privalo* laikytis 103-ojo TVS „Vertinimo požūriai“ 20.02 ir 20.03 paragrafų.
- 50.02 Daugelio nefinansinių *įsipareigojimų* skirtingas pobūdis ir tai, kad nefinansinių *įsipareigojimų* sandoriai retai sudaromi atskirai nuo kito *turto*, reiškia, kad rinkoje retai kada įmanoma rasti duomenų apie panašius nefinansinių *įsipareigojimų* sandorius.
- 50.03 Jei turima rinkos kainų duomenų, *vertintojas turėtų* apsispręsti dėl jų koregavimo, kad būtų parodyti skirtumai tarp vertinamo nefinansinio *įsipareigojimo* ir tų, dėl kurių sudaryti sandoriai. Šie koregavimai yra būtini siekiant atspindėti skirtingas vertinamo nefinansinio *įsipareigojimo* ir nefinansinių *įsipareigojimų*, dėl kurių sudaryti sandoriai, savybes.
Tokių patikslinimus galima nustatyti tik kokybiniu, o ne kiekybiniu būdu. Tačiau poreikis atlikti *svarbius* kokybinius patikslinimus gali rodyti, kad *vertinimui* tinkamesnis gali būt kitas požūris.
- 50.08 Tam tikrais atvejais *vertintojas* gali remtis rinkos kainomis arba duomenimis apie *turtą*, atitinkantį vertinamą nefinansinį *įsipareigojimą*. Tokiais atvejais *vertintojas turėtų* apsvarstyti verslo subjekto gebėjimą perleisti vertinamą nefinansinį *įsipareigojimą*; ar *turtas* ir lyginamojo *turto* kaina atspindi tuos pačius apribojimus ir ar *reikėtų* taikyti apribojimus atspindinčias korekcijas. *Vertintojas turėtų* imtis priemonių išsiaiškinti, ar perleidimo apribojimai yra būdingi vertinamam nefinansiniam *įsipareigojimui* (pavyzdžiui, nelikvidi rinka), ar apribojimai yra būdingi tik įmonei (pavyzdžiui, finansiniai sunkumai).

- 50.09 Lyginamųjų sandorių metodas, taip pat žinomas kaip indikacinių sandorių metodas, paprastai yra vienintelis rinkos požiūrio metodas, kurį galima taikyti nefinansiniams *įsipareigojimams* vertinti.
- 50.10 Tik retomis aplinkybėmis vertybiniais popieriais, labai panašiais į vertinamą objektą – nefinansinius *įsipareigojimus*, galėtų būti viešai prekiaujama ir tai leistų *vertintojui* taikyti viešai prekiaujamo turto lyginimo metodą. Vienas tokių vertybinių popierių pavyzdžių yra neapibrėžtos vertės teisės (CVRs), susietos su tam tikro produkto gaminimu ar technologija.

Rinkos požiūrio metodai

- 50.11 Rinkos požiūrio metodas nefinansiniams *įsipareigojimams* vertinti dažnai vadinamas „iš viršaus į apačią“ metodu.

„Iš viršaus į apačią“ metodas

- 50.12 Taikant „iš viršaus į apačią“ metodą nefinansiniams *įsipareigojimams* vertinti remiamasi prielaida, kad patikimi rinka pagrįsti įkainojimo indikatoriai yra prieinami prievolėms įvykdyti.
- 50.13 Dalyvis, atlikdamas produktų pristatymo ar paslaugų teikimo prievolę, susijusią su nefinansiniu *įsipareigojimu*, teoriškai galėtų įkainoti *įsipareigojimą* atimdamas iš paslaugų rinkos kainos jau patirtas *išlaidas* prievolei vykdyti ir pridėdamas šių *išlaidų* antkainį.
- 50.14 Kai rinkos informacija naudojama vertinamo nefinansinio *įsipareigojimo vertei* nustatyti, diskontuoti paprastai nereikia, nes diskontavimo poveikis yra įtrauktas į prieinamas rinkos kainas.
- 50.15 Neišsamus „iš viršaus į apačią“ metodo taikymo etapų, kuriuos *vertintojas turėtų* įvykdyti, sąrašas:
- nepiniginės prievolės įvykdymo rinkos kainos nustatymas,
 - jau patirtų *išlaidų* ir perleidėjo panaudoto *turto* nustatymas. Tokių *išlaidų* pobūdis skirsis priklausomai nuo vertinamo *nefinansinio įsipareigojimo*. Pavyzdžiui, *išlaidas* atidėtosioms pajamoms pirmiausia sudarys pardavimo ir rinkodaros išlaidos, kurios jau buvo patirtos sukuriant nefinansinį *įsipareigojimą*,
 - pagrįstos pelno maržos nuo jau patirtų *išlaidų* nustatymas,
 - patirtų *išlaidų* ir pelno atėmimas Iš rinkos kainos.

60. Pajamų požiūris

- 60.01 Taikant pajamų požiūrį nefinansinio *įsipareigojimo vertę* dažnai nustatoma atsižvelgiant į prievolės įvykdymo *išlaidų* dabartinę vertę pridėdant pelno maržą, kuri būtų reikalinga *įsipareigojimo* dydžiui nustatyti. Šiose *išlaidose* gali būti įtrauktos tam tikros pridėtinės išlaidos.
- 60.02 Spręsdamas, ar nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* taikyti pajamų požiūrį, *vertintojas privalo* laikytis 103-ojo TVS „Vertinimo požiūriai“ 30.02 ir 30.03 paragrafų reikalavimų.

Pajamų požiūrio metodai

- 60.03 Pagrindinis metodas nefinansiniams *įsipareigojimams* vertinti pajamų požiūriu dažnai vadinamas „iš apačios į viršų“ metodu.

„Iš apačios į viršų“ metodas

- 60.04 Taikant „iš apačios į viršų“ metodą nefinansinis *įsipareigojimas* yra skaičiuojamas kaip prievolė įvykdyti reikalingos *išlaidos* (jos gali apimti tam tikrus valdymo išlaidų elementus) pridėjus priimtina šią *išlaidų* antkainį, diskontuotą į dabartinę vertę.
- 60.05 Neišsamus „iš apačios į viršų“ metodo taikymo etapų, kuriuos *vertintojas turėtų* įvykdyti, sąrašas:
- prievolei įvykdyti reikalingų *išlaidų* nustatymas. Tokios *išlaidos* apims tiesiogines su prievolės įvykdymu susijusias *išlaidas*, tačiau gali apimti ir netiesiogines *išlaidas*, tokias kaip mokėjimai už papildančiojo turto naudojimą. Įvykdymo išlaidos yra *išlaidos*, susijusios su prievolės, kuri sukuria nefinansinį *įsipareigojimą*, įvykdymu. Pardavimo *išlaidos* iki turto

įsigijimo datos *neturėtų* būti priskiriamos įvykdymo išlaidoms.

1. Papildančiojo *turto* išlaidos *turėtų* būti įtrauktos į įvykdymo išlaidas, kai tokio *turto* reikės norint įvykdyti prievolę ir kai susijusios išlaidos kitaip nebus įtraukiamos į pelno (nuostolių) ataskaitą.
 2. Retais atvejais, be tiesioginių ir netiesioginių *išlaidų*, gali reikėti įtraukti alternatyvias išlaidas. Pavyzdžiui, licencijuoto simbolinio intelektualinio turto tiesioginės ir netiesioginės įvykdymo išlaidos gali būti nominalios. Tačiau, jei prievolė sumažina galimybę užsidirbti iš pagrindinio *turto* (pvz., išimtinis licencijavimo susitarimas), tada *vertintojas turėtų* apsvarstyti kaip dalyviai atsiskaitys už galimas alternatyvias išlaidas, susijusias su nefinansiniu *įsipareigojimu*.
- b) tinkamo įvykdymo antkainio nustatymas. Daugeliu atvejų gali būti tikslinga įtraukti numatomą tam tikrų *išlaidų* pelno maržą, kuri gali būti išreikšta kaip tikslinis pelnas, gaunamas kaip vienkartinė pinigų suma arba kaip procentinė *išlaidų* ar *vertės* grąža.
1. Pradinis atskaitos taškas gali būti įmonės, turinčios vertinamą nefinansinį *įsipareigojimą*, veiklos pelno taikymas atliekant skaičiavimus.
 2. Tačiau taikant šią metodiką daroma prielaida, kad pelno marža bus proporcinga patirtoms *išlaidoms*.
 3. Daugeliu atvejų yra pagrindas manyti, kad pelno maržos nėra proporcingos išlaidoms. Tokiais atvejais prisiimta rizika, pridėtinė *vertė* arba nematerialusis turtas, prisidedantys prie įvykdymo, nėra tokie patys kaip tie, kurie prisidėjo iki nustatymo datos.
 4. Kai *išlaidos* apskaičiuojamos pagal faktines, nustatytas ar apskaičiuotas trečiųjų šalių tiekėjų ar rangovų kainas, į šias *išlaidas* jau bus įtrauktas norimas trečiosios šalies pelnas.
 5. Atlikdamas šį veiksma *vertintojas neturėtų* du kartus įskaičiuoti pelno ar antkainių, kurie jau buvo įtraukti į sąnaudų arba papildančiojo turto mokesčius.
- c) įvykdymo laiko nustatymas ir diskontavimas į dabartinę vertę. *Diskonto norma turėtų* rodyti pinigų vertę laiko atžvilgiu ir neįvykdymo riziką. Paprastai geriau atspindėti numatomų įvykdymo išlaidų ir įvykdymo maržos pokyčių neapibrėžtumo poveikį pinigų srautams, o ne *diskonto normai*.
- d) kai įvykdymo išlaidos nustatomos pagal pajamų procentą, *vertintojas turėtų* apsvarstyti, ar įvykdymo išlaidos netiesiogiai apima diskontavimo poveikį. Pavyzdžiui, už išankstinį mokėjimą už paslaugas gali būti taikoma nuolaida, palyginti su mokėjimu per visą sutarties galiojimo laiką. Dėl to išvestinės *išlaidos* gali būti su nuolaida ir tolesnio diskontavimo gali nereikėti.

70. Išlaidų požiūris

- 70.01 Išlaidų požiūris nefinansiniams *įsipareigojimams* taikomas retai, nes dalyviai paprastai tikisi grąžos už įvykdymo pastangas.
- 70.02 *Vertintojas privalo* laikytis 103-ojo TVS „Vertinimo požiūriai“ 40.02 ir 40.03 paragrafų apsispręsdami, ar nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* taikyti išlaidų požiūrį.

80. Specialūs klausimai, susiję su nefinansiniais įsipareigojimais

- 80.01 Tolesniuose skyriuose pateiktas neišsamus temų, susijusių su nefinansinių *įsipareigojimų vertinimu*, sąrašas:
- a) nefinansinių *įsipareigojimų diskonto norma* (90 skirsnis);
 - b) pinigų srautų ir rizikos maržos nustatymas (100 skirsnis);
 - c) perdavimo apribojimai (110 skirsnis);
 - d) mokesčiai (120 skirsnis).

90. Nefinansinių įsipareigojimų diskonto norma

- 90.01 Esminis pajamų požiūrio taikymo pagrindas yra tas, kad investuotojai tikisi gauti grąžos iš savo investicijų ir kad tokia grąža *turėtų* atspindėti jų suvokiamą rizikos lygį investuojant.
- 90.02 Į *diskonto normą turėtų* būti įtraukta pinigų *vertė* laiko atžvilgiu ir neįvykdymo rizika. Neįvykdymo rizika paprastai yra sandorio šalies rizika (t.y. verslo subjekto, privalančio įvykdyti *įsipareigojimą*, kredito rizika) (žr. šio standarto 60.5 (c) paragrafą).

- 90.03 Pagal kitų nei TVST, institucijų (organizacijų) nustatytus *vertės pagrindus* gali būti reikalaujama, kad *diskonto norma* konkrečiai atspindėtų specifinę įsipareigojimo riziką. *Vertintojas privalo* suprasti ir vadovautis *vertės nustatymo dieną* galiojančia *teisine sistema*, reglamentais, teismų praktika ir kitomis aiškinamosiomis gairėmis, susijusiomis su tais *vertės pagrindais* (žr. 200-ojo TVS „Verslas ir verslo interesai“, 30.02 paragrafą).
- 90.04 *Vertintojas*, pasirinkdamas tinkamus *pradinius duomenis* pinigų vertei laiko atžvilgiu ir neįvykdymo rizikai, *turėtų* atsižvelgti į vertinamo nefinansinio *įsipareigojimo* galiojimo terminą.
- 90.05 Tam tikromis aplinkybėmis dėl neįvykdymo rizikos *vertintojas* gali tiesiogiai pakoreguoti pinigų srautus.
- 90.06 Šaliai, įsipareigojusiai įvykdyti prievolę, nustatytos sąlygos gali suteikti pradinių įžvalgų, padedančių kiekybiškai įvertinti prievolės neįvykdymo riziką.
- 90.07 Dėl ilgalaikių tam tikrų nefinansinių *įsipareigojimų* pobūdžio *vertintojas privalo* atkreipti dėmesį, ar numatomuose pinigų srautuose buvo atsižvelgta į infliaciją ir *privalo* užtikrinti, kad *diskonto normos* ir pinigų srautai būtų parengti taikant tinkamą pagrindą.

100. Pinigų srautų ir rizikos maržų įvertinimas

- 100.01 103-ojo TVS „Vertinimo požiūriai“ principai gali būti netaikomi nefinansinių *įsipareigojimų* ir nefinansinių *įsipareigojimų* elementų *vertinimui* atlikti (žr. 103-ojo TVS „Vertinimo požiūriai“ priedo A20.12-A20.19 paragrafus). Nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* atlikti *vertintojas privalo* taikyti šio standarto 90 ir 100 skirsniuose nurodytus principus.
- 100.02 Nefinansinių *įsipareigojimų* pinigų srautų prognozės dažnai parengiamos atliekant detalių daugybinių scenarijų modeliavimą ir taip sudarant tikėtinų *svertinių* laukiamų pinigų srautų prognozę. Šis metodas dažnai vadinamas scenarijais pagrįstu metodu (SPM). SPM taip pat apima tam tikras modeliavimo technikas, tokią kaip Monte Karlo modeliavimas. SPM dažniausiai taikomas, kai būsimi mokėjimai sutartyje nenustatyti ir įvairuoja priklausomai nuo būsimų įvykių. Kai nefinansinio *įsipareigojimo* pinigų srautai yra sisteminės rizikos veiksnių funkcija, *vertintojas turėtų* apvarstyti SPM tinkamumą, nes gali tekti naudoti kitus metodus, pagrįstus pasirinkimo sandorių įkainojimo metodu (PSĮM).
- 100.03 Nustatant pinigų srautus reikia atsižvelgti ir į plėtrą bei daryti aiškias prielaidas. Neišsamus tokių prielaidų sąrašas gali būti:
- išlaidos*, kurias trečioji šalis patirtų atlikdama užduotis būtinas įvykdyti prievolę,
 - kitos sumos, kurias trečioji šalis prisiimtų nustatydamas perdavimo *kainą*, įskaitant, pavyzdžiui, infliaciją, pridėtines išlaidas, mokesčius už įrenginius, pelno maržą ir technologijos pažangą,
 - trečiosios šalies *išlaidų* sumų ar šių *išlaidų* kitimų laiko atžvilgiu mastas priklausys nuo skirtingų ateities scenarijų ir santykinės tų scenarijų tikimybės,
 - kaina*, kurios trečioji šalis reikalautų ir galėtų tikėtis gauti už prievolei būdingų neapibrėžtumų ir nenumatytų aplinkybių prisiėmimą.
- 100.04 Nors tikėtini pinigų srautai (t. y. galimų būsimų pinigų srautų tikimybinis *svertinis* vidurkis) apima kintančius numatomus *turto* pinigų srautų rezultatus, jie neapima kompensacijos, kurios dalyviai reikalauja dėl pinigų srautų neapibrėžtumo. Nefinansinių *įsipareigojimų* prognozuojama rizika gali apimti neapibrėžtumą, kaip, pavyzdžiui, numatomų įvykdymo išlaidų ir įvykdymo maržos pokyčiai. Kompensacija už tokios rizikos prisiėmimą *turėtų* būti įtraukta į laukiamą išmoką taikant atitinkamą pinigų srautų rizikos maržą arba *diskonto normą*.
- 100.05 Atsižvelgiant į atvirkštinį *diskonto normos* ir *vertės* santykį *diskonto norma turėtų* būti sumažinta, kad atspindėtų prognozuojamos rizikos poveikį. Kompensacija už prisiėmiamą riziką *turėtų* būti proporcinga neapibrėžtumui dėl pinigų srautų sumos ir jų laikotarpio.
- 100.06 Prognozuojamą riziką galima apskaičiuoti keičiant *diskonto normą*, tačiau atsižvelgiant į jos ribotą praktinį taikymą *vertintojas privalo*:

- a) paaiškinti, kodėl geriau mažinti *diskonto normą*, nei prognozuojamą riziką įtraukti į rizikos maržą,
- b) konkrečiai nurodyti teisinę sistemą, reglamentus, teismų praktiką ar kitas aiškinamąsias rekomendacijas, reikalaujančias nefinansinių *įsipareigojimų* numatomą riziką apskaityti taikant *diskonto normą*, o ne rizikos maržą (žr. 200-ojo TVS „Verslas ir verslo interesai“, 30.02 paragrafą).
- 100.07 Nustatymas rizikos maržą *vertintojas privalo*:
- a) dokumentais pagrįsti metodą, taikomą rizikos maržai nustatyti, įskaitant jo taikymo paaiškinimą,
- b) pateikti įrodymus rizikos maržai skaičiuoti, įskaitant *svarbių pradinių duomenų* identifikavimą ir jų kilmę ar šaltinį.
- 100.08 Norėdamas nustatyti pinigų srautų rizikos maržą *vertintojas privalo* atsižvelgti į:
- a) nefinansinių *įsipareigojimų* gyvavimo amžių ir (arba) galiojimo laiką bei *pradinių duomenų* atitiktį tam,
- b) nefinansinių *įsipareigojimų* geografinę vietą ir (arba) rinkų vietą, kuriose būtų prekiaujama,
- c) prognozuojamų pinigų srautų valiutą,
- d) prognozėje nurodytų pinigų srautų tipą, pavyzdžiui, pinigų srautų prognozė gali atspindėti tikėtinus pinigų srautus (t. y. tikimybinis *svertinius* scenarijus) arba labiausiai tikėtinus pinigų srautus ar pinigų srautus pagal sutartis ir kt.
- 100.09 Nustatydamas pinigų srautų rizikos maržą *vertintojas turėtų* atsižvelgti į:
- a) tai, kad kuo yra mažesnis tikrumas dėl numatomų įvykdymo išlaidų ir įvykdymo maržos, tuo rizikos marža *turėtų* būti didesnė,
- b) atsižvelgiant į apibrėžtą daugumos nefinansinių *įsipareigojimų* terminą, kaip priešingą neapibrėžtam daugumos verslo ar turto terminui, tiek, kiek atsirandanti patirtis sumažina neapibrėžtumą, rizikos marža *turėtų* mažėti ir jei atvirkščiai – didėti,
- c) tikėtiną rezultatų pasiskirstymą ir galimybę, kad tam tikri nefinansiniai *įsipareigojimai* gali turėti aukštą labai retai pasitaikančių įvykių riziką (angl. – „tail risk“) ar griežtas sąlygas. Nefinansiniams *įsipareigojimams*, turintiems didelę sklaidą ir sąlygų griežtumą, rizikos marža *turėtų* būti didesnė,
- d) atitinkamo nefinansinio *įsipareigojimo* ir (arba) teisių į bet koki susijusį *turtą* pirmumą likvidavimo atveju.
- 100.10 Pinigų srautų rizikos marža *turėtų* būti kompensacija, kurios dydis būtų skirtumas tarp to, ko reikalautų šalis, neutrali dėl *įsipareigojimo*, kurio įvykdymo rezultatai būtų neapibrėžti, ir *įsipareigojimo*, kuris kurtų fiksuotą pinigų sumas.
- 100.11 Sudarydamas pinigų srautus ir nustatydamas rizikos maržą, *vertintojas turėtų* pasinaudoti visa prieinama informacija.
- 110. Perdavimo apribojimai**
- 110.01 Nefinansinių *įsipareigojimų* perdavimo galimybės dažnai yra ribotos. Apribojimai yra sutartiniai pagal pobūdį arba dėl vertinamų nefinansinių *įsipareigojimų* nelikvidžios rinkos.
- 110.02 Pasikliaudamas rinkos duomenimis *vertintojas turėtų* apsvarstyti verslo subjekto gebėjimą perduoti tokius nefinansinius *įsipareigojimus* ir ar *turėtų* būti daromos korekcijos, atspindinčios apribojimus. *Vertintojui* gali tekti išsiaiškinti, ar *įsipareigojimų* perdavimo apribojimai yra nefinansinių *įsipareigojimų* charakteristikos, ar verslo subjektui taikomi apribojimai. Konkretus *vertės pagrindas* gali lemti, kuris iš apribojimų būtų nagrinėjamas (žr. 220-ąjį TVS „Nefinansiniai *įsipareigojimai*“, 50.09 paragrafą).
- 110.03 Remdamasis pajamų požiūriu, pagal kurį nefinansinio *įsipareigojimo vertė* apskaičiuojama pagal įvykdymo būdą, *vertintojas turėtų* nuspręsti, ar šalis reikalautų papildomos rizikos maržos dėl nefinansinio *įsipareigojimo* perdavimo apribojimų.
- 120. Mokesčiai**
- 120.01 Nefinansinių *įsipareigojimų vertinimui* atlikti *vertintojas turėtų* taikyti tiek pinigų srautus, tiek *diskonto normą* prieš apmokestinimą.

- 120.02 Tam tikromis aplinkybėmis gali būti tikslinga atlikti analizę nustatant pinigų srautus po mokesčių ir *diskonto normą* po mokesčių. Tokiais atvejais *vertintojas privalo* paaiškinti pradinių duomenų po pelno mokesčių naudojimą arba konkrečiai nurodyti *teisinę sistemą*, reglamentus, teismų praktiką ar rekomendacijas, pagal kurias nurodoma naudoti pradinius duomenis po mokesčių (žr. 200-ojo TVS „Verslas ir verslo interesai“ 30.02 paragrafą).
- 120.03 Jei naudojami pradiniai duomenys po mokesčių, gali būti tikslinga atsižvelgti į mokesčių naudą, kurią sukuria prognozuojamas pinigų srautas, susijęs su nefinansiniu *įsipareigojimu*.